

1/ Een tekstgedeelte afbakenen

Waar begint en eindigt het te bestuderen tekstgedeelte?

De verdeling in hoofdstukken en verzen was er oorspronkelijk niet. Dit gebeurde pas rond 1200. Ook de titels zijn niet door de auteurs bedacht, maar zijn toegevoegd door de verschillende vertalers. Titels zijn al een interpretatie. Houd er rekening mee dat dit ons lezen in een bepaalde (en niet noodzakelijk juiste) richting kan sturen...

→ Soms geven **tijds- en plaatsbepalingen** begin en einde aan van een tekstgedeelte:

Plaatsbepaling: de blinde te Betsaida

- ✓ Begin: [Marcus 8:22](#) "Ze kwamen in Betsaida..."
- ✓ Einde: [v. 27](#) "Jezus vertrok met zijn leerlingen naar de dorpen in de buurt van Caesarea Filippi"

Staar u daar echter niet blind op! Soms moet je ruimer kijken en bredere verbanden leggen: zie §6

Tijdsbepaling: op sabbat

[Mat. 12:1](#) "In die tijd liep Jezus op een sabbat door de korenvelden. Zijn leerlingen hadden honger en begonnen aren te plukken en ervan te eten..."

Dit schriftgedeelte lijkt te eindigen in vers 8. Vers 9 geeft aan "Hij vertrok van die plaats en kwam in hun synagoge." De vermelding 'hij vertrok van die plaats' kan doen vermoeden dat er een nieuw gedeelte begint, maar het gegeven 'in de synagoge' geeft aan dat het nog steeds op sabbat is. Beide perikopen (12:1-8 en 10-14) worden dan ook best samengenomen.

De Bergleer - Mattheüs 5-7

- ✓ Begin: [Mat 5:1](#). "Toen hij de mensenmassa zag, ging hij de berg op. Daar ging hij zitten met zijn leerlingen om zich heen. ²Hij nam het woord en onderrichtte hen:..."
- ✓ Einde: [Mat 7:28-8:1](#) "Toen Jezus deze rede had uitgesproken, ... Hij daalde de berg af en grote mensenmassa's volgden hem."

Het is verleidelijk om alle perikopen in Mattheüs 5 tot 7 te lezen als aparte blokjes. Tot op zekere hoogte kan dat ook wel... Toch tonen het duidelijke begin en einde dat de samenhang best niet uit het oog wordt verloren!

→ Soms geeft een **verbindingswoord** aan dat bepaalde verzen echt wel horen bij wat voorafgaat.

Jesaja 55:8,9 NBG "[Want](#) mijn gedachten zijn niet uw gedachten en uw wegen zijn niet mijn wegen, luidt het woord des Heren. ⁹Want zoals de hemelen hoger zijn dan de aarde, zo zijn mijn wegen hoger dan uw wegen en mijn gedachten dan uw gedachten." Het woordje 'want' legt de link met wat voorafgaat, nl. Gods ruimhartige vergevensgezindheid.

Het woordje 'want' geeft aan dat er een duidelijke link is met wat voorafgaat: "[Laat de zondaar terugkeren naar de HEER, die zich over hem zal ontfemen; laat hij terugkeren naar onze God, die hem ruimhartig zal vergeven.](#)"

Wanneer God aangeeft dat hij 'anders' is, dan is dat niet zozeer om duidelijk te maken dat hij de hoogverheven God is, die niet in vraag moet worden gesteld, maar om aan te geven dat Hij - in tegenstelling tot de mens - ruimhartig kan en wil vergeven.

Het loont de moeite om dan ook de beginverzen van Jesaja 55 erbij te betrekken: daar wordt Gods gulheid, zijn generositeit in de verf gezet ("Kom! Eet, drink zonder geld...")

→ **Soms zijn er aanwijzingen in de woordenschat:**

Zo behoort **Genesis 2:1-3** (en waarschijnlijk ook 4a) eigenlijk nog tot het eerste scheppingsverhaal (Gen 1). Dat zie je aan de godsnaam 'God' (Elohim, de machtige scheppingsgod) en niet 'God, de Heer' (JHWH, de God van het verbond die dicht bij de mens wil zijn) zoals verder in hoofdstuk 2 (waar het scheppingsgedicht zich toespitst op de mens).

2/ Lees de tekst aandachtig en noteer je observaties

Lees en herlees de tekst of het verhaal, liefst in verschillende versies (bv. via debijbel.nl - sommige bijbelvertalingen zijn gratis, voor andere moet een betalend - maar niet duur - account worden aangemaakt).

Numeri 2:2 "Wanneer de Israëlieten hun tenten opslaan, moeten ze dat doen rond de ontmoetingstent, op enige afstand ervan." (NBV)
 - Statenvertaling: **tegenover**
 - Franse Bijbel: **vis-à-vis**

Deze nuances kunnen belangrijk zijn en moeten ons aanzetten om dieper te graven...

Lees alsof je het **voor de eerste keer** leest
 Onderlijn, kleur, annoteer, noteer je eerste reacties.

Noteer alles wat je opvalt in de tekst, wat je mooi vindt, wat je vreemd vindt, wat je choqueert, ... Durf vragen te stellen aan de tekst.

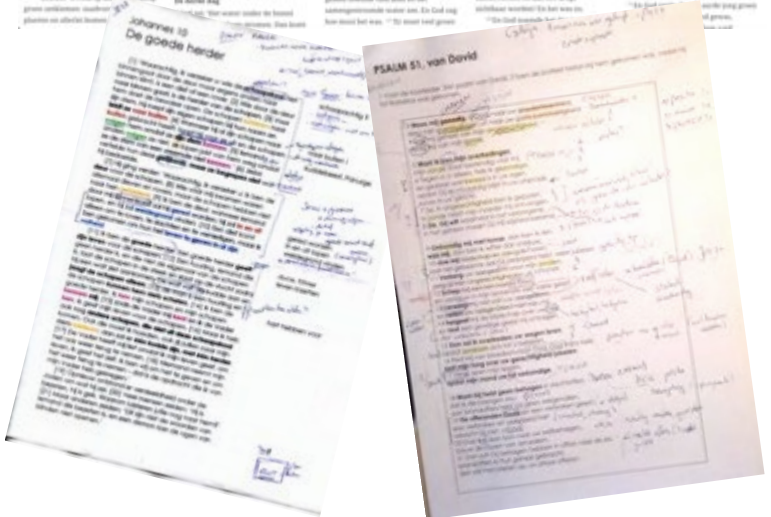
- Een eerste poging tot genezing van een blinde (te Betsaida) die half mislukt?
- Een vijgenboom die vervloekt wordt?
- Hetzelfde salaris om minder te werken?
- Conversatie tussen Lazarus 'in de hemel' en de rijke vrek 'in de hel'?

⇒ **Toepassen:** wat bemoedigt mij, wat interpelleert mij, wat vind ik moeilijk, wat brengt me uit mijn evenwicht? Wat herken ik in mijn (onze) situatie? Wat leert de tekst mij, wat spoort de tekst aan om te doen, te veranderen? Wat kan ik toepassen?

3/ Wat is het literaire genre?

Als bijbellezer moeten we er rekening mee houden dat de bijbelschrijvers verschillende literaire genres gebruikten:

- ✓ **narratieve tekst, verhaal** (waar gebeurd of niet): feiten en gebeurtenissen; min of meer duidelijk plot: beginsituatie, knoop of crisis, actie, evolutie, eindsituatie of oplossing.
- ✓ **redevoering:** ideeën, onderricht → rekening houden met retorische procedés
- ✓ **historische tekst:** 'geschiedschrijving' in de Bijbel is eigenlijk geen echte geschiedschrijving, maar een betoog (onderricht) vertrekkend van gebeurtenissen. Dit verklaart bv. het verschil tussen **Koningen** en **Kronieken** (boek Kronieken is meer theologisch georiënteerd, met speciale aandacht voor tempel en priesters).
- ✓ **poëzie:** de dialogen in het boek Job zijn een voorbeeld van hoogstaande Hebreeuwse poëzie. Poëzie te midden van schrijnend lijden kan erop wijzen dat het niet zomaar een verslag is. Veel teksten van profeten zijn geschreven in poëzie. Psalmen zijn vaak poëtische en emotionele ontboezemingen, en dus niet echt geschikt om leerstellingen te onderbouwen. Ook is het niet altijd nodig of zelfs aangewezen om dezelfde gevoelens of gedachten te hebben (psalm 137: "Gelukkig hij die jouw kinderen grijpt en op de rotsen verplettert.")

- ✓ **parabel:** herkenbare en vertrouwde beelden en situaties uit de tijd en de cultuur van toen in het Midden-Oosten. Wij moeten vaak een inspanning doen om het beeld correct in te schatten. Ook moeten of mogen niet per se alle details overgezet worden. De beeldende aard van parabellen zorgen ook voor een zekere gelaagdheid: de boodschap kan anders begrepen en ervaren worden naargelang ieders (ook je eigen veranderende) situatie.
- ✓ **wettekst:** rekening houden met de tijd, de cultuur, de omstandigheden!
- ✓ **geslachtsregister:** niet om inlichtingen te verschaffen, maar om een boodschap door te geven (Mat 1: 3x14 geslachten: tonen dat Jezus de messiaanse koning bij uitstek is (14 = numerieke waarde van de naam DAVID))
- ✓ **brief:** meestal een situatie gebonden boodschap en niet noodzakelijk absoluut (vb. wat Paulus schrijft over de vrouwen).
- ✓ **apocalyptische tekst:** ontstaat steeds in bijzonder moeilijke tijden, met veel beelden en symbolen. De boodschap is in de eerste plaats bedoeld om de gelovigen in een bestaande crisissituatie te bemoedigen.

Er is dus gezond verstand (en soms ook opzoekingswerk) nodig om er de boodschap voor ons uit te distilleren.

Elk van die literaire genres verdient een studie op zich...

4/ De personages

Vooral in verhalen (of narratieve teksten) is het nodig om alle acteurs (actieve en passieve) op te merken.

Marcus 3:1-7: Jezus, man met verdorde (of verschrompelde) hand, farizeeën, de menigte, de discipelen (niet expliciet, wel impliciet), de Herodianen (aan het eind). Vergeet ook de lezers niet (WIJ dus)!

=> Wat wordt verteld over de personages? Wat is hun situatie, hun rol in het verhaal? Wat doen ze, wat zeggen ze? Hoe reageren ze? Kijk naar de werkwoorden, de acties of handelingen die de personages verrichten, hun houding. Wat ervaren ze, hoe beleven ze alles?

Jezus gaat naar de synagoge, hij plaatst een marginale in het midden (doelbewust, enigszins provocerend - op sabbat in de synagoge) / **de zieke** moet uit de marginaliteit gehaald worden / **de farizeeën** observeren om te kunnen aanklagen; ze willen na afloop Jezus al doden (in overleg met de **Herodianen**) / **de menigte** zwijgt (onverschilligheid? onwetendheid? angst?) / **de discipelen** worden niet vernoemd maar zijn wel aanwezig: wat hebben ze geleerd? / De lezers - **wij...** wat leren wij?

Lucas 19 - Zacheüs: Jezus, Zacheüs, de eventuele gedupeerden, de schare, Zacheüs 'huis'

- **Jezus** is onderweg en trekt door Jericho; stopt (voor één individu) en kijkt en spreekt aan; vraagt Zacheüs om uit de boom te komen; nodigt zichzelf uit "ik wil vandaag in jouw huis vertoeven"; geeft redding aan; noemt Zacheüs 'zoon van Abraham'
- **Schare:** volgt Jezus, vormt barrière, geeft kritiek
- **Zacheüs:** wil Jezus zien; loopt vooruit en klimt in een boom (overwint obstakels); komt uit de boom; ontvangt Jezus met vreugde; Zacheüs gaat staan (recht zijn rug) en spreekt een ruimhartig engagement uit.
- **Huis van Zacheüs:** wordt betrokken bij de 'redding' (wat betekent 'gered zijn' dan?)

Wat doen / zeggen de personages?

¹Jezus ging Jericho in en trok door de stad.

²Er was daar een man die Zacheüs heette, een rijke hoofd tollenaar. ³Hij wilde Jezus zien, om te weten te komen wat voor iemand het was, maar dat lukte hem niet vanwege de menigte, want hij was klein van stuk. ⁴Daarom liep hij snel vooruit en klom in een vijgenboom om Jezus te kunnen zien wanneer hij voorbijkwam.

⁵Toen Jezus daar langskwam, keek hij naar boven en zei: 'Zacheüs, kom vlug naar beneden, want vandaag moet ik in jouw huis verblijven.'

⁶Zacheüs kwam meteen naar beneden en ontving Jezusvol vreugde bij zich thuis.

⁷Allen die dit zagen, zeiden morrend tegen elkaar: 'Hij is het huis van een zondig mens binnengegaan om onderdak te vinden voor de nacht.'

⁸Maar Zacheüs was gaan staan en zei tegen de Heer: 'Kijk, Heer, de helft van mijn bezittingen geef ik aan de armen, en als ik iemand iets heb afgeperst vergoed ik het viervoudig.'

⁹Jezus zei tegen hem: 'Vandaag is dit huis redding ten deel gevallen, want ook hij is een zoon van Abraham.' ¹⁰De Mensenzoon is gekomen om te zoeken en te redden wat verloren was.'

Toepassing: in wie herken ik mij (situatie, emoties, houding, keuzes, ...)? Hoe zou ik gereageerd of gehandeld hebben? Hetzelfde? Anders?

Op welke manier helpt, bemoedigt, interpelleert, inspireert Jezus' houding en optreden mij?

5/ Welke stijlkenmerken gebruikt de schrijver?

Herhalingen? Tegenstellingen? Accenten? Contrasten? Synoniemen? Gebruik kleuren om een en ander aan te duiden.

Johannes 14,15

Woorden die **herhaald** worden:

- ▷ zien, weten, kennen
- ▷ doen, werken, geboden
- ▷ liefde, liefhebben
- ▷ vrucht (en)
- ▷ geloven

Dit geeft aanwijzingen over wat Jezus nu **echt belangrijk** vond. Het was immers de laatste gelegenheid waar hij zijn discipelen kon onderrichten.

→ wat zijn de accenten in mijn leven, mijn geloofsleven, ons kerkleven?

Hierna gebeurde het dat God Abraham op de proef stelde. Hij zei tegen hem: 'Abraham.' En hij antwoordde: 'Hier ben ik.' Hij zei: 'Ga met Isaak, uw zoon, uw enige, die u liefheeft, naar het land van de Moria' en draag hem daar, op de berg die ik u zal aanwijzen, als brandoffer op.' De volgende ochtend zadelde Abraham zijn ezel, nam twee knechten en zijn zoon Isaak met zich mee, en kloofde hout voor het brandoffer. Daarna ging hij op weg naar de plaats die God hem aangewezen had. Op de derde dag zag Abraham in de verte de plaats liggen. Toen zei Abraham tegen zijn knechten: 'Julie blijven hier bij de ezel; ik ga met de jongen daar-ginds heen. Nadat wij ons in aanbidding neergebogen hebben, komen wij weer terug.' Daarop liet Abraham zijn zoon Isaak het hout voor het brandoffer dragen; zelf droeg hij het vuur en het offermes. Zo gingen zij samen op weg. Toen zei Isaak tegen zijn vader Abraham: 'Vader, hij antwoordde: 'Hier ben ik, mijn zoon.' Isaak zei: 'Wij hebben wel vuur en hout, maar waar is het offerdier?' Abraham antwoordde: 'God zelf zal wel het offerdier voorzien, mijn zoon.' En samen gingen zij verder. Toen zij de plaats die God hem had aangewezen bereikten, bouwde Abraham daar een altaar, stapelde er het hout op, bond zijn zoon Isaak vast en legde hem op het altaar, bovenop het hout. Toen Abraham echter zijn hand uitstak naar het mes om daarmee zijn zoon te offeren, riep de engel van de Heer hem vanuit de hemel toe: 'Abraham, Abraham!' En hij antwoordde: 'Hier ben ik.' En Hij zei: 'Raak de jongen met geen vinger aan en doe hem niets! Ik weet nu dat u God vreest, want u hebt mij uw zoon, uw enige, niet willen onthouden.' Abraham keek om zich heen en zag een ram die met zijn hoorns in het struikgewas vastzat. Hij greep de ram en droeg die als brandoffer op, in plaats van zijn zoon. Abraham noemde die plaats 'de Heer ziet', vandaar dat men nu nog zegt: 'Op de berg van de Heer jaakt Hij zich zien.' Toen riep de engel van de Heer voor de tweede maal uit de hemel tot Abraham en zei: 'Bij Mijzelf heb ik gezworen – godspraak van de Heer – omdat u dit gedaan hebt en mij uw zoon, uw enige, niet hebt onthouden, zal ik u overvloedig zegenen en uw nakomelingen even talrijk maken als de sterren aan de hemel en de zandkorrels aan het strand van de zee.

Genesis 22, het 'offer van Isaak':

In dit korte stukje komt het woord 'zien' (= ook: inzien) in verscheidene vormen voor. Iemand (God? Abraham?) moest iets zien / inzien / begrijpen...

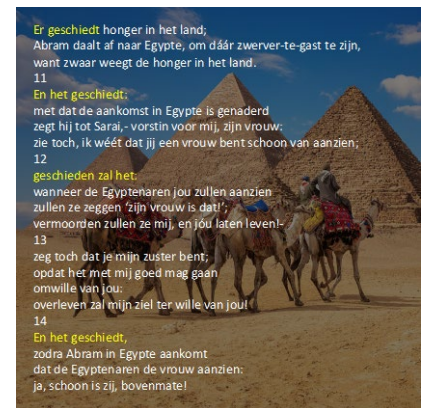
→ Dit hoofdstuk maakt deel uit van de **sidra** (hoofdstukken die samengenomen worden in de Hebreeuwse Bijbel) die begint in H. 18 en de krijgt: VAYYERA YHWH - de Heer verscheen (lett. **liet zich zien**). Zou het kunnen dat Abraham iets moest leren 'zien' of 'kennen' van of over God?

→ interessant detail: 5x gebruikt de schrijver de Godsnaam ELOHIM (de machtige scheppingsgod) -> zolang

Abraham denkt dat hij effectief zijn zoon moet offeren, 5x JHWH (de verbondsgod die dicht bij de mensen wil zijn) -> vanaf het moment dat God duidelijk maakt dat Isaak niet geofferd moest worden.

→ Ben ik bereid om mijn godsbeeld te herzien?

Genesis 12, Abraham in Egypte: "het / er geschiedt" ip.v. de Heer die spreekt, als om aan te geven dat Abraham 'koud gepakt wordt' door de gebeurtenissen. De tekst hiernaast komt uit de **Naardense Bijbel** die dicht bij de Hebreeuwse brontekst probeert te blijven. Deze vertaling helpt om teksten intenser te lezen en kun je online raadplegen.

Johannes 9 synoniemen

Een 30-tal keren komt de idee 'zien, de ogen openen' voor! In het Grieks worden verschillende synoniemen gebruikt met belangrijke nuances: zien, opmerken, helder zien, gewoon zijn te zien (THEOREO), kennen, weten.

Dit laatste wordt vooral gebruikt door de Farizeeën die menen te zien, te kennen en van daaruit denken te mogen oordelen...

→ Hoe zit dat bij ons? Primeert THEOREO? Of: "Ik weet / wij weten..."?

Soms is er ook een duidelijke structuur

Inzicht in de structuur kan helpen om te zien hoe een tekst is opgebouwd, en om die tekst dan ook beter te begrijpen.

¹In het voorbijaan zag Jezus iemand die al vanaf zijn geboorte blind was. ²Zijn leerlingen vroegen: 'Rabbi, hoe komt het dat hij blind was toen hij geboren werd? Heeft hij zelf gezondigd of zijn ouders?' ³Hij niet en zijn ouders ook niet, was het antwoord van Jezus, 'maar Gods werk moet door hem zichtbaar worden.' ⁴Na deze woorden spuwde hij op de grond. Met het speeksel maakte hij wat modder, hij streek die op de ogen van de blinde en zei tegen hem: 'Ga naar het badhuis van Siloam en was u daer.' (Siloam is in onze taal 'gezondene'.) De man ging weg, waste zich, en toen hij terugkwam kon hij zien. ⁵Zijn buren en de mensen die hem kenden als bedelaar zeiden: 'Is dat niet de man die altijd zat te bedelen?' ⁶De een zei: 'Ja, die is het,' en de ander: 'Nee, maar hij lijkt er wel op.' De man zelf zei: 'Ik ben het echt.' ⁷Toen vroegen ze: 'Hoe zijn je ogen opengestaan?' ⁸Hij zei: 'Iemand die Jezus heet, maakte wat modder, streek die op mijn ogen en zei: "Ga naar Siloam om u te wassen." Ik ging erheen, en toen ik me gewassen had kon ik zien.' ⁹Zie ze vroegen: 'Waar is die man?' ¹⁰'Dat weet ik niet,' zei hij. ¹¹Toen namen ze de man die blind geweest was mee naar de farizeeën. ¹²De dag dat Jezus modder gemaakt had en zijn ogen geopend had, was namelijk een sabbat. ¹³Ook de farizeeën vroegen hoe het kwam dat hij kon zien. En weer vertelde hij: 'Hij heeft wat modder op mijn ogen gedaan, ik heb me gewassen en nu kan ik zien.' ¹⁴THEOREO – in acht nemen, erop toezien ¹⁵Zien, ontwaren... weten, kennen ¹⁶Zichtbaar, evident, opvallend, bekend, blijkbaar ¹⁷Zien, onderscheiden, scherp zien (lett. / fig.) ¹⁸En nu kan ik zien. Ze riepen zijn ouders ¹⁹en kan hij dan nu zien?' ²⁰Dit is onze zoon, zeiden zij, geboren en opgevoed door ons. ²¹Waarom hoort hij nu kan zien, dat weten we niet, en wie zijn ogen geopend heeft, weten we ook niet. Vraag het hem zelf maar. Hij is oud genoeg om voor zichzelf te spreken.' ²²Dat zeiden de ouders omdat ze bang waren voor de Joden, ... ²³Toen riepen ze de man die blind geweest was weer bij zich. 'Geef God de eer, zeiden ze, 'die man is een zondaar, dat weten we toch.' ²⁴Of hij een zondaar is weet ik niet, zei hij, 'maar één ding weet ik wel: ik was blind en nu kan ik zien.' ²⁵Ze drongen aan: 'Wat heeft hij met je gedaan? Hoe heeft hij je ogen geopend?' ²⁶Dat heb ik u toch al verteld, zei hij, 'maar u luistert niet! Wat wilt u nog meer horen? Wilt u soms leerling van hem worden?' – Wij zijn leerlingen van Mozes. ²⁷Van Mozes weten we dat God met hem gesproken heeft, maar van deze man weten we niet waar hij vandaan komt.' ²⁸De man antwoordde: 'Wat vreemd dat u niet begrijpt waar hij vandaan komt.

Jesaja 40

1. De stem van de profeet aan zijn volk:
tedere woorden van troost
2. De stem van een heraut:
baan een weg door de woestijn
3. De stem van andere boodschappers
alles is vergankelijk, behalve Gods woord
4. De stem van Jeruzalem
deel dit goede nieuws!

Een mooie structuur komt wel vaker voor **in klassieke literatuur**. Dat kun je waarderen en bewonderen. In de Bijbel geeft een chiasmische structuur echter vaak aan wat de belangrijke boodschap is.

Genesis 3 is een klassiek voorbeeld:

a. de slang verleidt de vrouw	en ze at...	(3:1-6a)
b. en ze gaf aan de man	en hij at...	(3:6b)
c. ze merkten dat ze naakt waren		(3:7)
d. ze horen de stem van God de Heer in de tuin	ze verborgen zich	(3:8)
=> en God de Heer riep... en zei: "WAAR BEN JE ?" (3:9)		
d'. "Ik heb je stem gehoord en...	ik heb me verborgen"	(3:10)
c'. "Wie heeft er je verteld dat je naakt bent?"	heb je gegeten?"	(3:11)
b'. "de vrouw heeft me er van gegeven..."	en ik heb gegeten"	(3:12)
a'. "de slang heeft me misleid..."	en ik heb gegeten"	(3:13)

Centraal lezen we de boodschap dat God, wanneer de mens in de problemen zit (door zonde), op zoek gaat naar de mens. Hij nadert, zonder te veroordelen, en roept op om te bezinnen: Mens, waar ben je (aan toe)? Het belangrijkste is immers om te werken naar de toekomst (en niet op te sluiten in het verleden, in schuld)!

8 visioenen van Zacharia

1. Paarden en ruiters → **rust...** is verontrustend: "Hoe lang nog?"
2. 4 horens en 4 smeden → **kwade, vijandige machten worden gebroken**
3. Het meetsnoer → **er wordt gemeten** om te kunnen bouwen
4. Hogepriester Jozua → **het volk** wordt weer aanvaard
5. Zerbbabel → de leiders van **het volk** zullen het werk afmaken
6. De vliegende boekrol → de torah wordt **de maatstaf** in het nieuwe Jeruzalem
7. Een vrouw in een efa → **het kwaad wordt verwijderd** en symbolisch naar Babylon gestuurd
8. Paarden en wagens → **rust...** het werk voltooid en/of einde van de tegenwerking

Centraal: twee personages die Gods volk voorstellen. Voor God telt niet in de eerste plaats territorium, muren (zelfs van de tempel), maar mensen!

Interessant detail: na het 3de visioen, en dus net voor er sprake is van het volk, is er een emotionele oproep: "Ga weg uit Babylon, kom!" Om zijn project te realiseren heeft God mensen nodig, mannen en vrouwen, jong en oud (zie ook 8:4,5)

6. De onmiddellijke context

Kijk naar wat voorafgaat en wat volgt, om zo het tekstgedeelte te situeren in de bredere context. Zo krijg je beter zicht op de rol die een gedeelte speelt in de gedachtegang van de schrijver.

Vaak verduidelijkt de context de betekenis van een gedeelte.

De blinde van Betsaida (Marcus 8):

In Betsaida lijkt Jezus het **moeilijk** te hebben... Hij moet tot twee keer toe proberen. Waarom?

- Kort daarvoor, in Marcus 7:31-37, lezen we over de genezing van een doofstomme (in heidens gebied): v. 34 geeft aan: **Jezus kijkt op naar de hemel en zucht** - alsof een en ander inderdaad moeilijk is.
 - Daarna, vanaf 8:11, volgt een felle discussie met **Farizeeën**. Vers 12 geeft aan: **Jezus zucht diep in zijn geest**
 - Vanaf v. 14 volgt een hele episode die te maken heeft met vergeten broden. Hij waarschuwt voor de zuurdesem van de **farizeeën**. Dan voegt hij eraan toe: v. 17: "**Begrijpen jullie het dan nog niet, en ontbreekt het jullie aan inzicht? Zijn jullie dan zo hardleers? Jullie hebben ogen, maar zien niet?**" - v. 21: **begrijpen jullie het dan nog niet?**
 - Hierna volgt de schijnbaar moeilijke genezing van de blinde te Betsaida.
- De schijnbaar moeilijke genezing van de blinde lijkt te illustreren hoe moeilijk het is om mensen (ook de discipelen) te laten zien en begrijpen!

Naar Caesarea Filippi

- In Marcus 9:2 wordt een precieze tijdsaanduiding gegeven (vaak zijn tijdsaanduidingen vaag): "**Zes dagen later...**" - en dan volgt het verhaal van Jezus' verheerlijking op de berg, waar Mozes en Elia verschijnen.
- Zes dagen later dan... wat? Best even nagaan wat er daarvoor is gebeurd.
- **8:27** "**Jezus vertrok met zijn leerlingen naar de dorpen in de buurt van Caesarea Filippi. Onderweg vroeg hij aan zijn leerlingen: 'Wie zeggen de mensen dat ik ben?'**" Na de zoveelste confrontatie met de Farizeeën verlaat Jezus de streek. Caesarea Filippi was een gebied waar veel Griekse kolonisten leefden tussen de joden - een voor Farizeeën dus een te mijden gebied.
 - Onderweg vraagt Jezus aan zijn discipelen wie hij volgens hen is. Petrus geeft een schitterend antwoord: "U bent de messias!" Jezus voelt aan dat hij overdreven verwachtingen moet temperen en spreekt over zelfverloochening, je kruis opnemen, ... en over zijn eigen lijden en dood.
 - 9:2 e.v. De episode waar de drie discipelen Jezus aanschouwen in heerlijkheid, samen met Mozes en Elia.
 - **9:30** Jezus verlaat het gebied van Caesarea Filippi: "**Ze vertrokken uit die streek en reisden door Galilea...**"
 - Tussenin is er echter nog een episode toen ze van de berg afdaalden: genezing van een bezeten knaap.
- ⇒ Ga na wat de samenhang is tussen die verschillende gedeelten die zich daar in het noordelijke Caesarea Filippi afspeelden. Veel heeft in ieder geval te maken met wie Jezus is of niet is; de verwachtingen die mogen gekoesterd worden, ...

Nota: Exodus 24 vertelt hoe Mozes de berg opgaat om God te ontmoeten. Vers 16 geeft aan dat een wolk hem 6 dagen bedekt, waarna Mozes in de wolk bij God wordt geroepen; hij aanschouwt Gods heerlijkheid en ontvangt de Torah.

De vervloeking van de vijgenboom:

Bij Marcus zit dit verhaal vervat in een hele episode die **'de reiniging van de tempel'** wordt genoemd. In Marcus 11:11 komt Jezus in de tempel, 'overziet de situatie', zegt (nog) niets en vertrekt weer naar Bethanië. Wanneer hij 's anderendaags weer van Bethanië naar Jeruzalem komt vindt de episode plaats waar hij een vijgenboom vervloekt. Vervolgens komt hij in de tempel, waar hij de kooplui wegjaagt. De volgende morgen komen ze weer voorbij die vijgenboom en de discipelen stellen vast dat hij verdord is.

→ Het is duidelijk dat beide gebeurtenissen samengenomen moeten wor-

1. 's Avonds komt Jezus in de tempel... en vertrekt weer naar Bethanië

2. Toen ze de volgende dag uit Bethanië vertrokken, kreeg hij honger. Hij zag in de verte een vijgenboom... De discipelen horen...

3. Ze kwamen te Jeruzalem, en Jezus ging de tempel binnen. De overpriesters en schriftgeleerden hoorden het...

4. Nadat de avond gevallen was, gingen Jezus en zijn leerlingen weg uit de stad. Toen ze 's morgens vroeg weer langs de vijgenboom kwamen, zagen ze dat hij tot aan de wortels verdord was. Petrus herinnerde zich...

"Nadat hij alles in ogenschouw had genomen, ging hij - want het was al laat geworden - met de twaalf terug naar Bethanië"

den voor een goede uitleg. Let op de parallel tussen een vijgenboom die er vanuit de verte goed uitziet, maar niet tegemoetkomt aan de nood ('Jezus had honger'), en een tempel die als statussymbool ook niet meer de verwachtingen inlost. Een waarschuwing tegen 'dorre' godsdienst?

7/ De ruimere context

Soms is het schriftgedeelte deel van een groter geheel (een sequentie) en valt er een rode draad te ontdekken. Meerdere perikopen vullen elkaar aan, versterken elkaar, verduidelijken elkaar.

Bergleer: houd bij elke paragraaf rekening met de rest van de toespraak. Zoek naar verbanden.

Mat 7:7,8 "Vraag en er zal je gegeven worden, zoek en je zult vinden, klop en er zal voor je worden opgedaan. ⁸Want ieder die vraagt ontvangt, en wie zoekt vindt, en voor wie klopt zal worden opgedaan."

Dit wordt meestal uitgelegd in het kader van gebed. In sommige bijbels word je als lezer ook expliciet in die richting gestuurd door de titel (NBG: Gebedsverhoring).

De opbouw van de hele redevoering lijkt in een andere richting te wijzen. In Mat 6 heeft Jezus het expliciet over gebed ("wanneer jullie bidden..." - Grieks: proseuchomai). Het woord 'vragen' in v. 7,8 is niet het *proseuchomai* - bidden van bij het Onze Vader.

In tussenliggende perikopen gaat het over 'menselijke' aspecten: geen zorgen maken, niet oordelen. Keert Jezus in de verzen 7 en 8 terug naar gebed, of gaat het nog steeds over menselijke relaties (durf te vragen aan elkaar, uit je noden, heb vertrouwen in elkaar)?

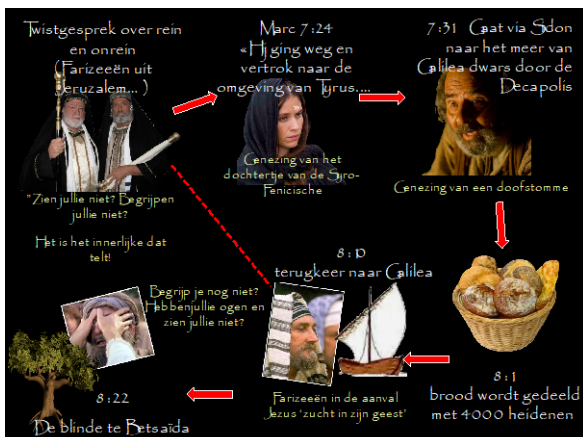
De conclusie doet dit laatste vermoeden: "Behandel anderen dus steeds zoals je zou willen dat ze jullie behandelen. Dat is het hart van de Wet en de Profeten."

De vervloeking van de vijgenboom

Marcus 11 / Mattheüs 21 vertelt dat ze vanuit Jericho naar Jeruzalem zijn gekomen (via Betanië). In Jeruzalem wordt hij als koning onthaald. Dit is **het begin van zijn laatste week**. Aan het eind van de week wordt hij gevangengenomen en gekruisigd. Er rest Jezus dus heel weinig tijd om wat hij echt belangrijk vindt te benadrukken. Meerdere paragrafen die deel uitmaken van deze sectie spreken over een geloof / een godsdienst die concreet gemaakt wordt, praktisch - vrucht dragen - geen woorden maar daden.

Het begin van het Marcusevangelie:

In Marcus 1:14,15 begint Jezus zijn openbare missie. Alles begint met een intentieverklaring (1:14 "evangelie / goed nieuws" -1:15 "De tijd is aangebroken, het koninkrijk van God is nabij: kom tot inkeer ('bekering': metanoïa = een nieuwe manier van denken) en hecht geloof aan dit goede nieuws.' Daarna wordt in een symbolische week (1:21 "op sabbat in de synagoge /3:1-6 "op sabbat in de synagoge") aan de hand van verschillende voorbeelden geïllustreerd wat dat 'Koninkrijk' en die 'nieuwe manier van denken' concreet inhouden.

Jezus' rondreis in heidens gebied:

In 7:1-23 schetst Marcus een heftig twistgesprek met Farizeeën en schriftgeleerden. Daarop (7:24...) besluit Jezus om Israël te verlaten en trekt eerst naar het (heidense) gebied van Tyrus waar hij een Syrofenicische vrouw ontmoet. Daarna gaat hij via Sidon (thuisland van de goddeloze Izebel!) door naar de Dekapolis (ook gemengd heidens gebied), waar hij een doofstomme geneest. Vooral terug te keren naar Israël houdt hij nog een maaltijd (wonderbare spijziging). Zodra hij weer in het 'heilig land' komt beginnen Farizeeën weer te redetwisten.

In die hele context vraagt Jezus ook? "Hebben jullie ogen maar zien jullie niet? Begrijpen jullie niet?"

Alle gebeurtenissen en uitspraken in deze sequentie kunnen best in samenhang gelezen worden.

→ Wie zijn of wat kenmerkt onze Farizeeën? Wie zijn onze vreemdelingen (etnisch / religieus)? Hoe is onze houding? Waar zou Jezus zich het makkelijkst voelen: bij ons?

8/ Zijn er parallelteksten?

Bij een evangelieverhaal kan het interessant zijn om hetzelfde verhaal te lezen bij een collega evangelist. Parallellen en verschillen kunnen veelbetekenend zijn. Het is echter niet de bedoeling om tot een vloeiend (oer)verhaal te komen: iedere auteur heeft zijn eigen doelstelling, zijn manier van vertellen, zijn eigen accenten, zijn eigen boodschap gericht aan specifieke lezers of toehoorders.
=> Ook bij andere teksten zijn er vaak parallelteksten of verwijzingen, in hetzelfde bijbelboek of op andere plaatsen in de Bijbel

Het einde van Jezus' betoog over de wet (in de Bergrede – Mat. 5)

"Wees volmaakt zoals uw hemelse Vader volmaakt is", wordt bij Lucas anders weergegeven: "Wees barmhartig zoals uw Vader barmhartig is. (Lucas 6:36) Tegelijkertijd roept het de in Leviticus 19 vaak terugkomende uitspraak op: 'Wees heilig, want ik de Heer, uw God, ben heilig.' Wat is het verband tussen volmaakt - barmhartig - heilig zijn?

Marcus 11 (de vervloekte vijgenboom & reiniging van de tempel):

In de tempel citeert Jezus twee O.T. teksten: Jeremia 7:11 en Jesaja 56:7. "Hij **leerde** en sprak tot hen: Staat er niet geschreven, dat mijn huis een bedehuis zal heten voor alle volken? Maar gij hebt het tot een rovershol gemaakt. En de overpriesters en de schriftgeleerden hoorden het en zochten, hoe zij Hem zouden kunnen ombrengen, want zij waren bevreesd voor Hem, omdat de gehele schare versteld stond over zijn leer." Jezus' toehoorders kenden de Schrift en die twee zinsneden riepen bij hen telkens het hele schriftgedeelte op.

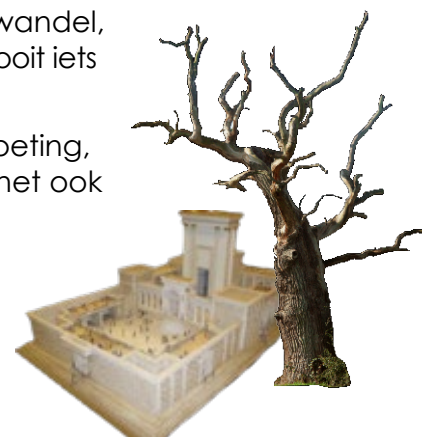
Bij Jeremia gaat het over de betrekkelijkheid van de tempel (handel en wandel, gerechtigheid en goedheid zijn belangrijker!). Hij geeft zelfs aan dat God nooit iets gevraagd heeft m.b.t. offers (v. 21-23).

Bij Jesaja gaat het over aanvaarding (de tempel is een plaats van ontmoeting, vergeving), en is er zelfs sprake van een 'dorre boom' (v. 3) ! In v. 1 gaat het ook over recht en gerechtigheid als Gods belangrijkste zorg.

→ Neem de moeite om die passages helemaal te lezen!

In sommige Bijbels worden verwijsteksten aangegeven.

Nota: Merk ook op dat wat Jezus zegt ('leert') het meeste indruk maakt op de mensen die er bij waren, terwijl wij het meestal hebben over wat hij doet (de verkopers de tempel uitjagen)...

9/ Woorden, beelden en situaties die suggestief zijn voor joodse hoorders en lezers

Inleiding op de bergrede

"Toen hij de mensenmassa zag, ging hij de berg op. Daar ging hij zitten met zijn leerlingen om zich heen. Hij nam het woord en onderrichtte hen."

De manier waarop Mattheüs de bergleer inleidt doet denken aan de Sinai (voor Israëlieten dé **berg**), en het schenken van de wet. Het woord '**leren, onderrichten**' herinnert joden aan de **TORAH**. Rabbi's die een belangrijk onderricht gaven gingen **zitten** (en niet staan zoals wij zouden doen).

Onderricht wordt niet van boven naar beneden gegeven, maar van binnenuit.

=> Je kunt dus verwachten dat Jezus **zijn visie zal geven op het verbond en de wet** (TORAH, gids voor een beter leven in het beloofde land. Het accent dat hij legt is: niet enkel 'in orde zijn' telt ("je hebt gehoord dat er gezegd is: 'gij zult niet doden'; heb lief!

Kindertijd van Jezus

Mattheüs is de enige die vertelt dat Jezus' ouders naar Egypte moeten vluchten. Hierop volgt de kindermoord te Betlehem (H.2) => dit suggereert de tijd van de aartsvaders en Mozes. M.b.t. de terugkeer voegt de evangelist eraan toe: "zo ging in vervulling wat bij monde van de profeet door de Heer is gezegd: 'Uit Egypte heb ik mijn zoon geroepen.'" (2:15)

Eens te meer verschijnen Mozes en de Exodus als achtergrond beeld (zoals vaak ook bij de profeten). Jezus' komst en leven en onderricht staan in het teken van bevrijding!

Triomfantelijke intocht in Jeruzalem (Mat 21)

Voor iemand die elke sabbat de schriftlezingen hoorde in de synagoge was het een bekend beeld: Zach. 9:9,10 - "Juich, Sion, Jeruzalem, schreeuw het uit van **vreugde!** Je koning is in aantocht, bekleed met **gerechtigheid** en **zege**. **Nederig** komt hij aanrijden **op een ezel**, op een **hengstveulen**, het **jong van een ezelin**. Ik zal de strijdwagens uit Efraïm verjagen en de paarden uit Jeruzalem; de bogen worden gebroken. Hij zal **vrede** stichten tussen de volken. Zijn heerschappij strekt zich uit van zee tot zee, van de Rivier tot de einden der aarde."

→ Let op de begrippen die ter sprake komen: vreugde, gerechtigheid, overwinning, nederig (arm), vrede voor allen.

→ Het roepen van Hosanna (= Heer, redt ons nu!) en het zwaaien met palmtakken verwijst naar Psalm 118: "Och **Heer, geef nu heil!** Och Heer, geef nu voorspoed! Gezegend wie komt met de naam van de **HEER**. Wij zegenen u vanuit het huis van de **HEER**. De **HEER** is God, hij heeft ons licht gebracht. Vier feest en ga met groene twijgen tot aan de horens van het altaar." (v. 25-27)

Het boek Openbaring

staat vol suggesties, toespelingen, allusies aan het O.T. Je kunt het boek Openbaring niet interpreteren op een gezonde manier interpreteren zonder daar rekening mee te houden!

10/ Milieu waar een tekst ontstaan is

Probeer het milieu dat opgeroepen wordt te duiden.

De Bijbel werd grosso modo geschreven tussen 1500 voor en 100 na Christus. De **historische en culturele kloof** bedraagt dus tussen de 2000 en 3500 jaar! Ga na wat het gangbare gedachtegoed was, de gebruiken en tradities, de beelden waarmee mensen toen vertrouwd waren, ...

=> raadpleeg een bijbels woordenboek, een commentaar, een encyclopedie

- ✓ **Offers** waren gemeengoed, ook bij de omringende heidense volkeren. Vaak kwam de idee naar voren dat de goden gunstig gestemd moesten worden.
- ✓ Een '**vader**' roept in de eerste plaats het beeld op van een 'clanvader' (leiding, bescherming).
- ✓ Het begrip '**herder**' had niet het romantische dat het vandaag vaak heeft...
- ✓ **Huwelijk** (Mat 25): wat waren de gebruiken, hoe verliep dat, wie speelde een rol in dat gebeuren?

Laatste hoofdstukken van Jesaja:

Beloftevol toekomstperspectief dat in christelijke middens vaak onmiddellijk geprojecteerd wordt naar het einde der tijden (het paradijs).

« Zie, ik schep een nieuwe hemel en een nieuwe aarde. Wat er vroeger was raakt in vergetelheid, het komt niemand ooit nog voor de geest. Er zal alleen maar blijdschap zijn en groot gejuich om wat ik schep.» (Jes 65 :17, 18).

Lees je het hele gedeelte dan word je toch met problemen geconfronteerd:

«Geen zuigeling zal daar meer zijn die slechts enkele dagen leeft, geen grijsaard die zijn jaren niet voltooit; want een kind zal pas sterven als honderdjarige, en wie geen honderd wordt, geldt als **vervloekt**. » (v. 20) → belofte van herstel, welzijn en geluk in een vernieuwde maatschappij na de terugkeer uit ballingschap...

Jezus' parabels:

gekende beelden in die tijd. Wij moeten een inspanning leveren om de beelden van toen te begrijpen, zonder er allerlei hedendaagse elementen, gevoelens, oordelen in te stoppen...

10/ Hebreeuws en Grieks

De Bijbel is niet in het Nederlands geschreven, maar in het Hebreeuws (en Aramees) en het Grieks (maar zelfs dan vaak vanuit het Hebreeuwse denken).

Hebreeuwse denken

Het christelijke denken steunt grotendeels op het Grieks-Romeinse denken, wat heel anders is dan het Hebreeuwse denken. Dit uit zich al in de taal op zich. Hebreeuwse woorden kun je zelden vatten in één enkel begrip. Meestal is er een rijk palet aan nuances die een woord, een uitspraak komen verrijken. Dan is het niet of... of (zoals in het Griekse-Romeinse denken) maar eerder en... en. Ziehier een beknopte (schematische, en dus niet noodzakelijk absolute) samenvatting van de verschillen tussen de twee manieren van denken:

Hebreeuws	Grieks-Romeins
Rijk en open: niet te vatten in één begrip Vb. DABAR = woord, daad, gebeurtenis	Sluit begrippen op en kleeft er een etiket op
Associatief: roept andere teksten, verhalen en begrippen op - tafel, eten = brood, maaltijd, vriendschap, verbond (Ex.24.11), intimiteit (cf. Openb 3.20) - berg (Mat 5 → Sinai);	Juist, precies, scherp omlijnd, mathematisch
Complementair: gedachten kunnen elkaar aanvullen = rijkdom in verscheidenheid en uitwisseling (cf verschillende kleuren in een dauwdruppel naargelang je gezichtspunt) M.A. Ouaknin: woorden zijn als huisjes: er is niet alleen de inkomhal, maar ook de living, de keuken, de kelder, de zolder...	Exclusief: het ene sluit het andere uit
Veelzijdig en concreet beeldend Vb.1 goedertierenheid komt van baarmoeder Vb. 2 Trouw: beeld van moeder of min die het kind stevig in de armen houdt Vb. 3 Torah: pijl afschieten = richting tonen	Definities, 'verklarend'
Speelse taal <u>Woordspelingen</u> (assonanties, dissonanties...) - shama, shamar (DeuT 6: Horen en bewaren) - Veelvuldig gebruik van zien, inzien, voorzien in Gen 22 <u>Getalwaarden:</u> Adam (mens) = MaH? (vraagstelling) → vragen is eigen aan de mens!? - Woestijn → de eerste letter = 40 - letters: vb. lamed = leren = herdersstaf (Deut. 6)	encyclopedische taal
Dynamisch: In beweging (cf. Abraham: lech lecha, ga maar!) Levensraad	
Relationeel en gericht op het leven Leren, verrijken, nadenken Praktisch, functioneel	Ideeën, juridisch Leerstellingen en wetten Begrijpen en klasseren Ingekaderde waarheid, theologie, doctrines
Dialoog, uitwisseling, leren van elkaar - vanuit iemands unieke persoonlijkheid, kennis en levenservaring Respect en verdraagzaamheid; ruimte	Onderwijzen (Top-down /ex cathedra)
Verrijkende verscheidenheid	Gelijkvormigheid (enggeestigheid)

Luther: "De Hebreeuwse taal is de allerbeste en het rijkst aan woorden, en zuiver, bedelt niet, heeft haar eigen kleur, zodat niemand haar kan nabootsen... Als ik jonger was, dan zou ik die taal willen leren, want wie haar niet kent, kan de Schrift nimmer juist verstaan. Want het Nieuwe Testament, al is het in het Grieks geschreven, staat vol met Hebraïsmen en Hebreeuwse zinswendingen. Daarom heeft men terecht gezegd: de Hebreeënen drinken uit de bron, de Grieken uit de waterkens die uit de bron stromen; de latijnstaligen echter uit de plassen"

→ **raadpleeg andere Bijbelvertalingen:** de verschillende vertalingen kunnen wijzen op verschillende nuances die een woord kan hebben in de grondtaal. De Naardense bijbel kan hierbij een interessante aanvulling zijn.

Wil je terug naar de woorden in de grondtaal, dan zijn er tegenwoordig handige hulpmiddelen ter beschikking. Meestal wordt dan gewerkt met de 'Strong codes'.

Aan het eind van de 19de eeuw koppelde James Strong elk woord in de vertaling aan een woord in de grondtekst. De Strong module in de Online Bijbel bevat de 8674 Hebreeuwse woorden die gebruikt worden in het Oude Testament en de 5523 Griekse woorden uit het Nieuwe Testament.

Aan elk woord dat in de grondtekst voorkomt is een uniek nummer toegekend waardoor je vanuit onze bijbeltekst de grondbetekenis kunt oproepen. Deze nummers worden ook de nummers van Strong genoemd.

- ✓ In het Nederlands: Online bijbel (betalende software).
- ✓ Gratis online in het Engels: Blue letter Bible - <https://www.blueletterbible.org/>
Gebruik de KJV vertaling, en vink bovenaan het vakje "strong's" aan.
- ✓ Gratis in het Frans: Lueur.org. <https://www.lueur.org/bible/version/segond-strong>

Door te klikken op de code na een woord kun je de verschillende betekenissen en nuances van een woord opzoeken.

Het woord 'goed' in Genesis 1 krijgt de code H2896

Klik je die code aan, dan verschijnt het Hebreeuwse woord met uitleg:

Gen 1:31 And God^{H430} saw^{H7200} every thing that^{H834} he had made,^{H6213} and, behold, it was very^{H3966} good.^{H2896} And the evening^{H6153} and the morning^{H1242} were the sixth^{H8345} day.^{H3117}

Zo zie je dat het woordje GOED - TOV heel wat nuances in zich draagt: goed, aangenaam, blij, gelukkig, welvarend...

In paragraaf 2 haalden we Numeri 2:2 aan:
 “Wanneer de Israëlieten hun tenten opslaan, moeten ze dat doen rond de ontmoetingstent, **op enige afstand ervan.**”
 (andere vertalingen: tegenover, vis-à-vis).

Num 2:2 Every man^{H376} of the children^{H1121} of Israel^{H3478} shall pitch^{H2583} by his own standard,^{H1714} with the ensign^{H226} of their father's^{H1} house:^{H1004} far off^{H5048} about^{H5439} the tabernacle^{H168} of the congregation^{H4150} shall they pitch.^{H2583}

Bij strongnummer H5048 vinden we:

Het Hebreeuwse woord NEGUED heeft te maken met zichtbaar zijn, in het zicht van, opvallend zijn, tegenover.

Ga je een stap verder, en zoek je het basiswerkwoord op (onder Root Word - From NAGUAD), dan kom je tot de conclusie dat het zowel gaat om 'in het zicht zijn', 'nabij zijn', als 'kunnen communiceren met elkaar'. En is dat inderdaad niet de essentie van de tabernakel of heiligdom?

Helemaal onderaan de uitleg vind je alle verzen waar NEGUED voorkomt. De allereerste keer wordt dit woord in de Bijbel gebruikt om de relatie tussen man en vrouw aan te geven (Genesis 2:18). En daar is het toch niet de bedoeling dat ze afstand houden van elkaar... Uiteindelijk lijkt de Franse vertaling 'vis-à-vis' een uitstekende optie te zijn!

11. De boodschap van het schriftgedeelte

Alle elementen die tot hiertoe werden gevonden kunnen helpen om beter te begrijpen wat de auteur wilde meegeven als boodschap. Het kan ook helpen om preken te variëren.

Vergelijk de boodschap met andere bijbelgedeelten die over hetzelfde thema gaan. Probeer echter geen betekenissen in de tekst te duwen die er oorspronkelijk niet zijn. Houd sowieso bij iedere tekst die je aanhaalt of gebruikt rekening met bovenstaande richtlijnen.

Wees je ervan bewust dat er voor vele thema's verschillende benaderingen kunnen zijn die elkaar kunnen corrigeren en /of aanvullen.

Uiteindelijk komt het er wel op aan dat de Bijbeltekst betekenis krijgt voor je persoonlijke beleving.

Wat leren we over onszelf, over onze relatie tot elkaar, over onze relatie met God? Hoe helpt de bestudeerde tekst om positief te evolueren in ons (geloofs)leven? Welke keuzes moeten we maken? Welke veranderingen dringen zich op? Welke beloften zijn een bemoediging?

De Bijbel als spiegel,
 als kompas,
 als wegwijzer...